

KLASİK BALE TEMSİLİNİN İZLEYİCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

Gülay GÖĞÜŞ**

İsmail M. GÖĞÜŞ***

Makale Geliş Tarihi-Received: 03.03.2017
Makale Kabul Tarihi-Accepted: 03.04.2017

ÖZ

Çalışma, klasik bale sanatının izleyiciler üzerindeki etkisi üzerinde gerçekçi saptamalar yapmak için bale temsilini izleyenlerin düşüncelerini değerlendirmek üzere yapılan betimsel bir araştırmadır. Çalışmada izleyicilerin düşünceleri, Uludağ ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencilerinin görev aldığı, Bursa ve Mersin’de sahnelenen (Çaykovski) “Fındıkkıran” bale temsilini izledikten hemen sonra uygulanan anket ile alınmıştır. Her iki şehirde toplam 1392 izleyici çalışmaya katılmış, Türkiye’deki evoensel sanat müziği ve opera-bale etkinliklerinin yeterliliği ile izlenen bale temsiline ilişkin duygu ve düşüncelerini belirtmişlerdir. Bale temsili büyük beğeni kazanırken, Türkiye’de evoensel sanat müziği ve onun önemli parçaları olan opera-bale etkinliklerinin yetersizliğine dikkat çekilmiş, ilgililerin bu alandaki sanat eserlerinin topluma ulaşması konusunda daha etkili tedbirler alması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Bale, Bale İzleyicisi, Bale Temsili, Balenin Etkisi, Fındıkkıran Balesi.

---

* Bu makale İsmail M. Göğüş’ün yürütücü, Gülay Göğüş’ün araştırmacı olduğu “Klasik Bale Temsilinin Sanatçı Adayları ve İzleyiciler Üzerindeki Etkisi” başlıklı BAP çalışmasından üretilmiştir.

** Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı, gulayg@uludag.edu.tr

*** Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuarı, ismailg@uludag.edu.tr

THE EFFECTS OF CLASSICAL BALLET PERFORMANCE ON AUDIENCE

ABSTRACT

The work is a descriptive research prepared to evaluate the thoughts of the audience having seen the ballet performance in order to determine the effects of classical ballet on the audience realistically. The views of the audience have been taken by a questionnaire applied on the audience of the ballet performance of "The Nutcracker" prepared by Uludag and Mersin University State Conservatories and staged in Bursa and Mersin after they had just watched it. 1392 people attended the questionnaire and mentioned their views and feelings about the ballet having been watched as well as the adequacy of the universal art music and opera ballet facilities in Turkey. The ballet performance has been approved a lot and facilities of universal art music and opera and ballet which are important elements of it, have been mentioned as inadequate. Furthermore it has been suggested that the decision makers should take more efficient precautions to make those works of art available for the public.

Keywords: Classical Ballet, Ballet Audiences, Ballet Performance, Effects of Ballet, 'The Nutcracker' Ballet.

GİRİŞ

Evrensel sanat müziği geleneğinin önemli bir parçası olan opera ve bale, sahne üzerinde temsil edilmesi nedeniyle müzikal formun drama, dans ve dekorla birleşerek çok yönlü bir yapı bütünlüğüne ulaştığı sanat dallarıdır. Müzikteki ezgilerin, ritimlerin armonilerin olağanüstü etkileyiciliğinin yanı sıra, edebiyatın anlatım gücü, dansın büyüleyiciliği, renklerin çekiciliği, kısacası görselliğin ve işitselliğin birlikte yer aldığı opera ve bale sanatı yüksek bir anlatım gücüne sahip olup insanın yaşantısına apayrı bir zenginlik katar.

1. TÜRKİYE'DE OPERA ve BALE ÇALIŞMALARI

Türkiye'de operaya duyulan ilgi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 16. yüzyıla kadar uzanır. III. Selim'in Topkapı Sarayı'nda 1797'de yabancı bir topluluğa opera temsili verdirdiği, Tanzimat'tan sonra ise İstanbul'da yapılan tiyatro binalarında İtalyan opera toplulukları tarafından Verdi operalarının temsillerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir. 1840-1877 yılları arasında İstanbul'daki tiyatrolarda İtalyan opera topluluklarının sergiledikleri operalarla ilgili afişlerden ve dönem gazetelerindeki bu gösterilerle ilgili yazılardan, büyük bir izleyici grubuna hitap edildiği anlaşılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu siyasi bunalımlar, iç ve dış çalkantıların yoğunlaşması ve ardından yer aldığı savaşlarla 1885'den başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar bu etkinliklerde bir duraklama dönemi yaşanmıştır.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında müziğimizin evrensel sanat müziği içinde yer alabilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar, 1930'larda operayı da kapsayacak şekilde sürdürülmüştür. İlk opera çalışmalarının gerçekleştirildiği bu yılların ardından 1940'da Ankara Devlet Konservatuarı'nın bir bölümü olarak kurulan opera, 1941-1942 sezonunda ilk temsillerini vermeye başlamıştır.

1948'de İstanbul'da kurulan resmî ve akademik özelliğe sahip ilk bale okulu ise 1950'de Ankara Devlet Konservatuarı'na bağlanmıştır. 1949'da Devlet Tiyatroları Kuruluş Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle tiyatro, opera ve bale sanatının halka ulaşması için devlet kurumlarının oluşması sağlanmıştır. Önce bu kanun kapsamında çalışmalarını sürdüren Devlet Opera ve Balesi daha sonra Kültür

Bakanlığı içinde ayrı bir genel müdürlük olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

Bugün Türkiye’de Kültür Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyet gösteren, sadece 6 ilde Opera ve Bale kurumu ve yine sadece 6 ilde Senfoni Orkestrası bulunmakta, ülkemizdeki il sayısı ve nüfus göz önünde alındığında, evrensel sanat müziği alanında topluma hizmet veren kurumların son derece yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Sayısal yönden görülen bu yetersizlik, nitelik açıdan da kendini göstermekte, kendine ait salonları olmadığı gibi sanatçı kadrolarında da eksikler bulunmaktadır.

4

IJSI 10/1
Haziran/
June
2017

Araştırmanın yapıldığı illerden biri olan Bursa, Osmanlı İmparatorluğu’na başkentlik yapmış, sanayisi, tarımı ve üç milyonluk nüfusu ile bugün Türkiye’nin dördüncü büyük şehridir. Buna rağmen Bursalılar opera ve bale gibi büyük sanat eserlerini izleyebilmek için halen İstanbul, Ankara veya İzmir gibi büyük kentlere gitmek zorundadırlar. Ya da birkaç yılda bir bu büyük şehirlerdeki kurumların Bursa’da böyle bir temsil sergilemelerini bekleyeceklerdir. Eğitim kurumları dışında evrensel sanat müziği alanında faaliyet gösteren şehirdeki tek kurum olan Devlet Senfoni Orkestrası’nın da sanatçı kadrosundaki eksikliklerin yanı sıra kendine ait bir konser salonu yoktur.

Araştırmanın yapıldığı diğer il olan Mersin de yine önemli bir turizm ve liman şehri olup nüfus bakımından Türkiye’nin onuncu büyük şehridir. Ancak yine eğitim kurumları dışında evrensel sanat müziği alanında faaliyet gösteren tek kurum olan Devlet Opera ve Balesi’nin sanatçı kadrosu eksikleri bulunmakta ve opera bale etkinliklerinin sunulmasına uygun özelliklere sahip bir salonu bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi BAP kapsamında gerçekleştirilen “Klasik Bale Sanatının Sanatçı Adayları ve İzleyiciler Üzerindeki Etkisi” konulu proje yolu ile Bursa ve Mersin’deki Devlet Konservatuvarlarında eğitim almakta olan genç sanatçı adaylarının öncelikle bir klasik bale eserinin temsilini gerçekleştirmeleri ve böylece her iki şehirdeki sanatseverlere bir bale eserinin sunulması hedeflenmiştir. Temsilin sunumuyla birlikte, izleyenlerin ve sanatçı adaylarının, opera ve bale etkinlikleri ile örnek olarak seçilen ve sahnelenen Çaykovski “Fındıkkıran” balesine ilişkin düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma, sözü edilen proje gereği Bursa ve Mersin’de sahnelenen klasik bale temsilinin izleyicileri üzerinde yapılmıştır. İzleyiciler, hem temsil hem de bu tür etkinliklerle ilgili görüş ve izlenimlerini ortaya koymuşlardır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma; klasik bale sanatının izleyiciler üzerindeki etkisi hakkında saptamalar yapmak için sahnelenen bale temsilini izleyenlerin düşüncelerini değerlendirmek üzere yapılan ve tarama modelini esas alan betimsel bir çalışmadır.

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; ülkemizde opera ve klasik bale etkinliklerinin yeterliliği, izleyiciler tarafından ne derece talep edildiği ve bir bale temsilinin izleyenler üzerinde bıraktığı etkileri tespit etmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- a) Sanatseverler, çoksesli müzik etkinliklerine yeterince ulaşabilmekte midir?
- b) Sanatseverler, opera ve bale etkinliklerine yeterince ulaşabilmekte midir?
- c) Şehirdeki konservatuvar eğitimine ve etkinliklerine ilgi duyulmakta mıdır?
- d) Gerçekleştirilen klasik bale etkinliğinde izleyiciler neler hissetmişlerdir?
- e) Sanatseverler, Türkiye’deki opera ve bale etkinlikleri hakkında ne düşünmektedir?

2.2. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın;

- a) Opera ve bale sanatıyla ilgili etkinliklerin yeterliliği konusunda gerçekçi değerlendirmeler yapmaya imkân vereceği,

- b) Opera ve bale sanatı etkinliklerinin sunulması konusunda hissedilen eksiklerle ilgili olarak gerek yerel gerekse merkezi yöneticileri gerekli adımları atmaya teşvik edeceği,
- c) Evrensel (çoksesli) sanat müziği etkinliklerine ve bu dalda akademik eğitim veren konservatuvarlara ilgi uyandıracağı düşünülmektedir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırma; evrensel sanat müziği ve bu müziğin sahne sanatları içindeki parçaları olan opera ve klasik bale etkinlikleri ile bu etkinliklerin izleyici açısından değerlendirilmesini içermektedir. Bu nedenle araştırmanın evrenini Türkiye’de gerçekleştirilen opera ve klasik bale etkinlikleri ile bu etkinlikleri izleyenler oluşturmaktadır. Örneklem olarak Uludağ Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarlarında öğrenim gören öğrencilerin görev aldığı ve bu iki şehirde sahnelenen klasik bale temsilinin izleyicileri alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın durum tespiti amacıyla planlanan betimsel bir çalışma olması nedeniyle veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma sebebiyle sahnelenen temsili izlemeye gelenlere Bursa’da 1250 Mersin’de 400 adet anket formu dağıtılmış, Bursa’da 1094 (%87,52), Mersin’de 298 (%71) adet form cevaplanarak teslim alınmış ve böylece %84,37 oranında katılım sağlanmıştır.

Klasik bale temsilini izleyenlere uygulanan anket formu; kişisel bilgiler, evrensel (çoksesli) sanat müziği ve bu müzikle sahnelenen opera-bale etkinlikleri ile izlenen temsil hakkındaki görüşler ve konuyla ilgili önerileri öğrenmek amacıyla sorulan soruları kapsamaktadır.

Anket soruları çoktan seçmeli olup bazı sorular, tercih belirterek birden fazla cevabın verilebileceği şekilde düzenlenmiş, son soru ise açık uçlu olarak sorulmuştur. Anket, temsili izlemeye gelen izleyicilere salona girişte dağıtılmış, gösteriden çıkarken görevlilere teslim edilmesi istenerek toplanmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu kısımda; uygulanan anket ile elde edilen verilere dayalı olarak, araştırmaya katılan izleyicilerin kişisel özellikleri, çoksesli müzik ve bu müzikle sahnelenen sanat etkinlikleri ile üzerinde araştırmanın yapıldığı izlenen klasik bale temsiline ilişkin görüşleri alt başlıklar altında ele alınarak yorumlanmaktadır.

3.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan izleyicilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Cinsiyet Dağılımı

İzleyiciler Cinsiyet	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Kadın	74568,10	19063,76	935 67,17
Erkek	34931,90	10836,24	457 32,83
TOPLAM	1094100,00	297100,00	1392100,00

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan izleyicilerin Bursa’da %68’i, Mersin’de ise %64’ü bayandır. Müzik alanındaki sanat etkinliklerine (ve sanatçılık mesleğine) daha çok bayanların ilgi gösterdiği söylenebilir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Yaş Dağılımı

Şehir Yaş aralığı	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
10-18 yaş arası	143 13,07	35 11,78	178 12,79
18-32 yaş arası	242 22,12	45 15,15	287 20,61
33-49 yaş arası	498 45,52	175 58,92	673 48,35
50 yaş ve üzeri	211 19,29	43 14,43	254 18,25
TOPLAM	1094100,00	298 100,00	1392 100,00

Sahnelenen temsile gelen izleyicilerin Bursa'da yaklaşık yarısı, Mersin'de yaklaşık %60'ı 33-49 yaşları arasındaki gruptur. Her iki şehirde de yaklaşık %13'ü 18 yaş altında olan izleyicilerin, Bursa'da %22'si Mersin'de %15'i 18-32 yaş arasındadır. En dinamik yaş aralığı olan bu grubun daha yüksek bir oranda evrensel düzeydeki sanat etkinliklerine açık ve ilgili olması beklenirken bu oranda yer almasının; sözü edilen sanat etkinliklerinin yeterince tanınmaması, dolayısıyla konuyla ilgili bir kültür oluşmaması nedeniyle olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan izleyicilerin çok çeşitli mesleklere sahip oldukları görülmüştür. En yüksek oranlarda çeşitli düzey ve okullardaki öğrenciler (%23) ve öğretmenler (%17) etkinliği izlemişlerdir. Ardından ev hanımları %12 oranında mühendis ve mimarlar (%6), sağlık görevlileri (%7), emekliler de (%5) yakın oranlarla izleyiciler arasında yer alırken memur, akademisyen, teknik eleman, serbest meslek sahibi ve ticaretle uğraşan pek çok meslekten izleyicinin etkinliği izlediği anlaşılmaktadır. Diğer seçeneği içinde ise yine bilgisayarçı, tekstilci, işçi, kimyager, biyolog, arkeolog, kuaför, grafiker, diyetisyen, gazeteci, fotoğrafçı, turizmci, antrenör, kırtasiyeci, terzi gibi 40'ın üzerinde farklı meslekte izleyiciler yer almaktadır.

Tablo 3'de araştırmaya katılan izleyicilerin öğrenim durumları yani mezun oldukları okul düzeyleri görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Öğrenim Düzeyleri

Şehir	Bursa	Mersin	Toplam
Öğrenim düzeyi	f%	f%	f%
İlköğretim (Ortaokul)	76 06,95	5117,11	127 09,12
Ortaöğretim (Lise)	272 24,86	8729,19	359 25,79
Yükseköğretim (Lisans)	543 49,63	12541,95	668 47,99
Yükseköğretim(Lisansüstü)	203 18,56	3511,74	238 17,10
TOPLAM	1094 100,00	298 100,00	1392100,00

Araştırmaya katılan izleyicilerin Bursa'da %68'i, Mersin'de ise %54'ü bir yükseköğretim kurumunun lisans veya lisansüstü programlarından mezundur. Bursa'da dörtte biri Mersin'de %30'u ise lise düzeyinde öğrenim gördüğünü belirtmiştir. Mersin'de ilköğretim

(ortaokul) düzeyinde öğrenim görmekte olan izleyicilerin Bursa'daki izleyicilerden biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi, Mersin'deki temsilin ilköğretim okulu öğrencilerine tatil olan 24 Nisan günü gerçekleştirilmesi ve bu yaştaki öğrencilerin temsili izlemeye gelebilmeleridir.

Tablo 4'de izleyicilerin müzik eğitimi alıp almadıkları, aldılarsa hangi şekilde bunun sağlandığına ilişkin cevapları yer almaktadır.

Tablo 4. İzleyicilerin Müzik Eğitimi Alma Durumu

		İzleyicilerin yaşadığı şehir		
		Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Müzik eğitimi aldım	Devlet Konservatuvarı'nda müzik eğitimi aldım	3703,11	1705,70	54 03,89
	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda müzik eğitimi aldım	0900,82	0802,68	17 01,22
	Eğt. Fak. Müzik Öğretmenliği ABD'nda müzik eğitimi aldım	4203,84	0301,00	45 03,23
	Güzel Sanatlar Lisesi'nde müzik eğitimi aldım	1201,10	-	1200,86
	Çeşitli müzik kurslarında müzik eğitimi aldım	17916,36	2709,06	206 14,80
	Diğer organizasyonlar içinde müzik eğitimi aldım	7606,94	1003,36	86 06,18
	Toplam	35532,45	6521,81	420 30,17
Müzik eğitimi almadım		73967,55	23378,19	972 69,83
TOPLAM		1094100,00	298 07,21	1392100,00

Araştırmaya katılan izleyicilerin Bursa'da %68'i, Mersin'de %78'i herhangi bir müzik eğitimi almamıştır. Müzik eğitimi alanların Bursa'da yarından çoğu, Mersin'de yarıya yakını çeşitli müzik

kurslarında bu eğitimi aldığını belirtmektedir. Profesyonel anlamda ya da meslekî müzik eğitimi alan izleyiciler, %9 gibi oldukça düşük bir oranda bulunmakta, dolayısıyla temsilin büyük bir çoğunluğu (%91) profesyonel anlamda müzik eğitimi almamış olan izleyici kitlesine ulaştığı anlaşılmaktadır.

3.2. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Evrensel Sanat Müziği ve Opera-Bale Etkinlikleri ile İlgili Görüşleri

Araştırmada izleyicilerin evrensel (çoksesli) müzik etkinlikleri hakkındaki görüşleri ve bu tür etkinlikleri izleme, talep etme durumlarının saptanmasına yönelik sorulara da yer verilmiştir. Tablo 5’de araştırmaya katılan izleyicilerin yaşadıkları şehirdeki evrensel sanat müziği etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Yaşadıkları Şehirdeki Evrensel Sanat Müziği Etkinliklerini Yeterli Bulma Durumları

Araştırmaya katılanlar \ Yeterlik durumu	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Yeterli	149 14,03	57 19,13	206 15,15
Kısmen yeterli	443 41,71	126 42,48	569 41,84
Yetersiz	353 33,24	67 22,48	420 30,88
Fikrim yok	117 11,02	48 16,12	165 12,13
TOPLAM	1062100,00	298 09,16	1360 100,00

Her iki şehirde araştırmaya katılan izleyiciler %42 oranında yaşadıkları şehirdeki evrensel çok sesli müzik etkinliklerinin “kısmen yeterli” olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca izleyicilerin Bursa’da üçte biri, Mersin’de yaklaşık dörtte biri bu tür etkinliklerin “yetersiz” olduğunu belirtmektedir. Kısacası “yeterli” olduğu görüşü kabul görmemektedir. Oysa Bursa’da Devlet Senfoni Orkestrası, Mersin’de Devlet Opera ve Balesi olmak üzere iki şehirde de birer evrensel sanat müziği kurumu ile üniversite bünyesinde Devlet Konservatuarı bulunmaktadır. Türkiye’de bu iki veya üç kurumun bir arada bulunduğu şehirlerin azlığı göz önüne alınacak olursa, ülkemizde

evrensel sanat müziği kurumu ve dolayısıyla etkinliklerinin ne kadar yetersiz olduğu anlaşılacaktır.

Tablo 6'da izleyicilerin Devlet Konservatuvarı öğrenci etkinliklerini daha önce izleyip izlemedikleri ve bu etkinliklerle ilgili görüşleri yer almaktadır.

Tablo 6. İzleyicilerin Daha Önce Devlet Konservatuvarı Öğrenci Etkinliklerini İzleme Durumları Ve Bu Etkinliklerle İlgili Görüşleri

Konservatuvar etkinlikleri ile ilgili görüşler		Şehir		
		Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
İzledim	İzledim ve son derece başarılı buldum.	29728,53 0100,10	6522,11 -	36227,12 0100,16
	Yakınım konservatuvarda olduğu için izliyor ve beğeniyorum	16215,56 0400,38	9130,95 0100,34	25318,95 0500,36
	Bazı eksiklikleri olmasına rağmen başarılı sayılabilir	9809,11 0500,48	3110,54 -	12909,66 0500,36
	Çok eksiği olduğunu düşünüyorum	1000,96	1003,40	2001,50
	Başka	0300,29	-	0300,22
	Toplam	57054,76	197 67,01	76757,45
İzlemedim		47145,24	97 32,99	56842,55
TOPLAM		1041100,00	294100,00	1335100,00

* Seçeneklerdeki ikinci sayılar, ikinci tercihleri göstermektedir.

Araştırmaya katılan izleyicilerin Bursa'da yaklaşık %29'u Mersin'de %22'si şehirlerindeki Devlet Konservatuvarı etkinliklerini izlediklerini ve beğendiklerini belirtirken, Bursa'da izleyicilerin yarıya yakını, Mersin'de ise üçte biri Devlet Konservatuvarı etkinliklerini izlemediklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan temsili izleyenlerin Bursa'da %16'sı, Mersin'de %31'i, Konservatuvar'da bir yakınının bulunması nedeniyle bu etkinlikleri izlediğini ve beğendiğini belirtmişlerdir. Konservatuvar etkinliklerine diğer izleyicilerin fazla ilgi göstermemesinin, günümüz iletişim olanakları göz önüne alındığında, etkinliklerin duyurulamaması nedeniyle değil çokselsli

müzik etkinliklerini izleme alışkanlığının oluşmamasından kaynaklandığı dolayısıyla sanatın toplumsal hayata yeterince giremediğini düşündürmektedir.

Araştırmaya katılan izleyicilere Konservatuvar eğitimini kendileri veya yakınları için isteyip istemedikleri de sorulmuştur. İzleyicilerin hem Bursa'da hem de Mersin'de %70'den fazlası kendilerinin ve yakınlarının konservatuvar eğitimi almasını istemekte dörtte biri ise "olabilir" cevabını vermektedir. Kısacası araştırmaya katılanların çoğu konservatuvar eğitimine sıcak bakmaktadır. Ancak bu isteğin, sözü edilen kurumlarda eğitim almayı tercih etmeye yani aday sayısına yansımadağı bilinmemektedir. Bunun, evrensel sanat müziğinin toplumsal yaşantıya katılamaması ve sonuç olarak müzik alanının meslekî yönden fazla ilgi görmemesi sebebiyle olduğu düşünülmektedir.

Tablo 8'de araştırmaya katılan izleyicilerin buldukları şehirdeki opera ve bale etkinliklerini yeterli bulmalarına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Yaşadıkları Şehirdeki Opera ve Bale Sanatına İlişkin Etkinlikleri Yeterli Bulma Durumları

Araştırmaya katılanlar / Yeterlik durumu	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Yeterli	76 06,95	63 21,14	139 09,98
Kısmen yeterli	232 21,21	116 38,93	348 25,00
Yetersiz	669 61,15	77 25,84	746 53,59
Fikrim yok	117 10,69	42 14,10	159 11,42
TOPLAM	1094100,00	298100,00	1392100,00

Araştırmaya Bursa'da katılan izleyicilerin %61'i, Mersin'de katılan izleyicilerin ise %26'sı şehirdeki opera ve bale etkinliklerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bursa'da bu olumsuz kanaatin daha yüksek olmasına, bir opera ve bale kurumunun bulunmaması, sadece Bursa'ya misafir olarak gelen toplulukların az sayıdaki temsilileri ile

bu ihtiyacın karşılanmaya çalışılmasının neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 9'da araştırmaya katılanların bugüne kadar klasik bale izleyip izlemediklerine ilişkin cevaplar yer almaktadır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Bugüne Kadar Klasik Bale İzleme Durumları

Araştırmaya katılanlar		Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
İzledim	Bir kez	164 15,05	48 16,22	212 15,30
	İki kez	131 12,02	55 18,58	186 19,42
	Üç kez	120 11,01	43 14,53	163 11,76
	Üçten çok	241 22,11	62 20,95	303 21,86
	Toplam	656 60,18	208 70,27	864 62,34
İzlemedim		434 39,82	88 29,73	522 37,66
TOPLAM		1090100,00	296100,00	1386100,00

Araştırmaya katılan izleyicilerin Bursa'da %40'ı, Mersin'de %30'u hiç bale temsili izlemediklerini, her iki grubun da yaklaşık %16'sı sadece bir defa izlediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanlardan daha önce klasik bale izleyen kesimin nerede bu etkinliği izledikleri sorusuna Bursa'da verilen cevaplarda; izleyicilerin klasik bale temsili %31 oranında şehre gelen bir bale topluluğundan %23 oranında ise şehirdeki opera bale kurumundan izledikleri belirtilmiştir. Oysa Bursa'da böyle bir kurum bulunmamakta, ancak yaygın bir şekilde özel bale kursları ile amatör bale eğitimi verilmektedir. Bu kursların öğrenci gösterilerini izleyen veya bizzat kendileri kurs almış olan izleyiciler, bu etkinlikleri opera bale kurumu olarak değerlendirmekte ve kendilerine sunulmamış olan bu sanatın kurumlarını da tanımamaktadırlar. Daha önce opera bale etkinliği izlediğini belirten ve araştırmaya Mersin'de katılan izleyicilerin ise yarısı şehirde bulunan opera bale kurumundan, %15'i de yine şehre gelen bir opera bale topluluğundan izlediklerini belirtmişlerdir.

3.3. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Sahnelenen Bale Temsiline İlişkin Görüşleri

Bu kısımda araştırmamızın temel amacı olan ve sahnelenen klasik bale temsiline ilişkin izleyicilerin duygu ve düşünceleri irdelenmektedir.

Tablo 10’da araştırmaya katılan izleyicilerin, “Fındıkkıran” bale temsilini beğenme durumlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Araştırmaya katılan izleyicilerin çoğu her iki şehirde yakın oranlarda (%86 ve %80) temsili oldukça beğendiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılanların İzledikleri Klasik Bale Temsilini Beğenme Durumları

Araştırmaya katılanlar \ Beğenme durumu	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Beğendim	925 86,45	23280,00	1157 85,07
Kısmen beğendim	130 14,94	4314,88	173 12,72
Beğenmedim	11 01,03	0301,03	14 01,03
Fikrim yok	04 00,56	1204,14	16 01,18
TOPLAM	870 92,06	290100,00	1360100,00

Tablo 11’de araştırmaya katılan izleyicilerin yeniden klasik bale izlemeye karşı istek duyup duymadıklarına ilişkin cevapları görülmektedir. İzleyicilerin Bursa’da %93’ü, Mersin’de %87’si yeniden bir klasik bale temsilini izlemeyi arzu etmektedirler.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Yeniden Klasik Bir Bale Temsilini İzlemeye Karşı İstekleri

Araştırmaya katılanlar \ İzleme isteği	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Evet	101592,78	257 86,82	1272 91,51
Belki	70 06,40	22 07,43	92 06,62
Hayır	06 00,55	03 01,01	09 00,65
Fikrim yok	03 00,22	14 04,73	17 01,22
TOPLAM	1094100,00	296100,00	1390100,00

Tablo 12’de bale temsilinin araştırmaya katılanlar üzerindeki etkilerine yönelik görüşler yer almaktadır. Bursa’daki temsili izleyen izleyici ve sanatçı adaylarının üçte ikisi (birinci ve ikinci tercihlerinde) “dans ve müzik uyumu”ndan etkilendiğini belirtirken Mersin’deki izleyicilerin de yarıya yakını bu cevaba katılmışlardır. Ayrıca Mersin’deki izleyicilerin %33’ü “kendimi hikâyenin içinde hissettim” cevabını vermişlerdir.

Tablo 12. Bale Temsilinin Araştırmaya Katılan İzleyicilerde Uyandırdığı Duygular

Araştırmaya katılanlar / Hissedilen duygular	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Kendimi hikâyenin içinde hissettim	290 26,51	93 31,42	383 26,82
	32 02,93	04 01,35	39 02,80
	12 01,09	-	11 00,79
Danslar beni çok etkiledi	185 16,91	6321,28	248 17,84
	65 07,40	11 03,72	-
	20 01,83	-	-
Dans ve müzik uyumu etkiledi	675 52,56	133 44,93	708 50,93
	89 08,14	04 01,35	93 06,69
	29 02,65	08 02,70	37 02,66
Hiç etkilenmedim	27 02,47	-	31 02,23
Diğer	20 01,83	08 02,70	25 01,80
TOPLAM	1094100,00	296100,00	1390100,00

* Seçeneklerdeki diğer sayılar, ikinci ve üçüncü tercihleri göstermektedir.

Tablo 13’de araştırmaya katılan izleyicilerin bale temsili hakkındaki görüşleri görülmektedir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan İzleyicilerin Bale Temsili Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılanlar \ Görüşler	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Harika ve ilgi çekici	294 26,82 39 03,55	97 32,88 -	380 27,32 46 03,31
Bu etkinlikler daha sık olmalı	727 66,33 89 08,12	167 56,61 16 05,42	917 65,92 105 07,55
Beklentimi karşılamadı	48 04,37 04 00,36	16 05,42 -	62 04,45 -
Keşke başka bir etkinliğe gitseydim	17 01,55 02 00,18	04 01,35 -	21 01,51 02 00,14
Diğer	05 00,55	11 03,73	11 00,79
TOPLAM	1096100,00	295100,00	1391100,00

Araştırmaya katılan izleyiciler birinci ve ikinci tercihlerinde çoğunlukla (Bursa’da %75, Mersin’de yaklaşık %62 oranlarda) “bu tür etkinliklerin daha sık olması” gerektiğini vurgularken %30’u da etkinliğin “harika ve ilgi çekici” olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak izleyicilerin tamamına yakını etkinliği beğenmiş ve etkilenmiş, bu tür etkinlikleri daha sık olarak izleme fırsatı bulmak istemişlerdir.

Tablo 14’de bale temsilinin araştırmaya katılan izleyicilerde çağrıştırdığı duygulara ilişkin görüşler yer almaktadır. Bale temsilini izleyen izleyiciler her iki şehirde de yakın oranlarla (%70 ve %65) “keşke ben de sahnede olsaydım”, “keşke ben de sanatla uğraşsaydım” seçeneklerinde yer alan duyguları paylaşarak temsilin etkileyiciliğini vurgulamışlardır.

Tablo 14. Bale Temsilinin Araştırmaya Katılan İzleyicilerde Çağrıştırdığı Duygular

Araştırmaya katılanlar \ Görüşler	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Keşke sahnede olsaydım	36534,18 22 02,06	84 28,57 -	449 32,97 22 01,61
Ben de sanatla uğraşsaydım	381 35,67 41 03,84	103 35,03 07 02,38	484 35,54 48 03,82
Sanatçıyı izlemek yeterli	246 23,05 06 00,56	69 23,47 04 01,36	315 23,19 10 00,53
Temsil ilgi çekmedi	28 02,66 02 00,19	11 03,74 -	39 02,86 02 00,15
Diğer	48 04,49	2709,18	75 05,51
TOPLAM	1068 91,80	294100,00	1362100,00

* Seçeneklerdeki ikinci sayılar, ikinci tercihleri göstermektedir.

Tablo 15’de araştırmaya katılanların opera ve bale sanatına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Opera Ve Bale Sanatına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılanlar \ Görüşler	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f%
Şehirde opera ve bale kurumu olmalı	52848,27	10536,21	633 45,84
	10909,98	0401,33	121 09,34
	4303,94	0802,76	54 03,91
Yılda birkaç kez klasik bale temsili izlemek isterim bu etkinlikler daha sık olmalı	34131,26	9231,72	433 31,35
	25022,91	7726,55	321 23,24
	10708,86	0401,37	126 09,12
Opera bale sanatçısı yetiştiren kurum olmalı	16314,94	7024,14	233 16,87
	16615,22	3411,72	206 14,92
	15414,12	3411,72	136 13,90
Opera, bale yerine sinema veya tiyatroyu tercih ederim	4704,31	15 05,17	62 04,49
	1401,28	08 02,76	18 01,30
	0900,82	11 03,79	14 01,01
Diğer	1201,11	08 02,76	20 01,45
TOPLAM	1091100,00	290100,00	1381100,00

* Seçeneklerdeki diğer sayılar, ikinci ve üçüncü tercihleri göstermektedir.

İzleyicilerin birinci ve ikinci tercihlerinde Bursa'da yaklaşık %60 ve Mersin'de %37 oranlarında şehirde bir opera bale kurumu olması gerektiği dile getirilmiştir. Mersin'de bu seçeneğe katılanların daha az olmasının, zaten şehirde opera-bale kurumu bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yine izleyicilerin %32'si ilk tercihlerinde, yaklaşık %25'i ikinci tercihlerinde "yılda birkaç kez klasik bale temsili izlemek" istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 16'da izleyicilerin Türkiye'deki klasik bale sanatına yönelik çalışmalarla ilgili görüşleri yer almaktadır.

18

Tablo 16. İzleyicilerin Türkiye'deki Klasik Bale Sanatı Çalışmaları Hakkındaki Düşünceleri.

IJSI 10/1
Haziran/
June
2017

Araştırmaya katılanlar / Görüşler	Bursa f%	Mersin f%	Toplam f %
Dünya standartlarında bale kurumlarımız var	10409,68 2702,51	5518,46 -	15911,59 2701,97
Bale kurumları sayısal olarak çoğaltılmalı	65761,17 3703,44	11839,60 1003,35	77556,49 4703,43
Dünya standartlarının altında, geliştirilmeli	24923,18 5505,12	10434,90 -	35325,73 5504,01
Bale sanatına ve böyle etkinlikle-re gerek yok	1701,58 0500,46	0303,40 -	3102,26 0500,36
Diğer	4704,38	0702,34	5403,94
TOPLAM	107490,85	298 100,00	1372 100,00

* Seçeneklerdeki ikinci sayılar, ikinci tercihleri göstermektedir.

Bursa'da izleyicilerin %65'i ilk iki tercihlerinde "bale kurumları sayısal olarak artırılmalı" görüşünü, %28'i de "bu kurumlar geliştirilmeli" görüşünü desteklemişlerdir. Mersin'de ise izleyiciler ilk iki tercihlerinde %43 oranında bale kurumlarının sayısal olarak artırılması gerektiğini, %35 oranında da bu kurumların geliştirilmesi gerektiği görüşüne katılmışlardır. Kısacası izleyiciler, sınırlı sayıda olan bale kurumlarının sayısının artması gerektiğini savunurken, var olan kurumların da dünya standartlarına ulaşması için geliştirilmesini önermektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Evrensel sanat müziği geleneğinin önemli bir parçası olan opera ve bale, sahne üzerinde temsil edilmesi nedeniyle müzikal formun drama, dans ve dekorla birleşerek çok yönlü bir yapı bütünlüğüne ulaştığı sanat dallarıdır. Görselliğin ve işitselliğin birlikte yer aldığı opera ve bale sanatı yüksek bir anlatım gücüne sahip olup insanın yaşantısına apayrı bir zenginlik katar.

Uludağ Üniversitesi'nde planlanan proje kapsamında Bursa ve Mersin'deki Devlet Konservatuvarlarında öğrenim gören sanatçı adaylarının katılımıyla Çaykovski'nin *Fındıkkıran* balesi sahneye konmuş, Bursa ve Mersin'de birer temsil gerçekleştirilmiştir. Bale temsilinin izleyiciler üzerindeki etkisi ve izleyicilerin bu tür etkinlikler hakkındaki görüşleri bir anket uygulanarak elde edilmiştir. %85 oranında katılımın sağlandığı araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Araştırmaya katılan izleyicilerin kişisel özellikleri incelendiğinde;

- a) İzleyicilerin yaklaşık üçte ikisi bayan olup, Bursa'da yarısı, Mersin'de yarıdan fazlası ise 33-49 arasındaki orta yaş grubundadır. Daha yüksek oranla katılımın beklendiği genç kuşaktaki (%20'lik) düşük oranın, bu tür etkinliklerin yeterince tanınmaması ve (18-32 yaş arası) konuyla ilgili bir kültür oluşmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- b) İzleyiciler çok çeşitli mesleklere sahip olup en yüksek oranda öğrenciler (%23) ve öğretmenler (%17), daha sonra ev hanımları (%12), ardından mühendis ve mimarlar ile tıp ya da sağlık alanında çalışanların yer almıştır.
- c) Temsili izlemeye gelenlerin yarısından fazlasının yükseköğretim ve dörtte birinin ise lise düzeyinde eğitim aldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca izleyicilerin yaklaşık %70'i herhangi bir müzik eğitimi almamış, müzik eğitimi alanlar da genellikle çeşitli müzik kurslarıyla amatör olarak bu kültürü aldıklarını ifade etmişlerdir. Kısacası sahnelenen klasik bale temsili profesyonel anlamda müzik eğitimi almamış izleyicilere sunulmuştur.

2- Araştırmaya katılan izleyicilerin evrensel sanat müziği ile opera ve bale etkinliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde;

a) İzleyicilerin yarıya yakını yaşadıkları şehirdeki evrensel sanat müziği etkinliklerinin “kısmen yeterli” olduğunu, %30’u da “yetersiz” olduğunu belirtmişlerdir. Bursa’da senfoni orkestrası, Mersin’de opera bale kurumu olduğu düşünülürse, bu sanat kurumlarının hiç bulunmadığı diğer şehirlerin kültürel ve sanatsal yeterliklerinin çok daha zayıf olduğunu tahmin etmek zor görünmemektedir.

20

IJSI 10/1
Haziran/
June
2017

b) İzleyicilerin yarısı, şehirlerindeki Devlet Konservatuvarı etkinliklerini izlediklerini ve başarılı bulduklarını, yarıya yakını ise bu etkinlikleri izlemediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca izleyenlerin çoğunluğu, bir yakını konservatuvarda olduğu için bu etkinlikleri takip ettiğini belirtmiştir. Bunun, (günümüzdeki iletişim olanakları düşünüldüğünde) yeterli duyuru yapılamaması nedeniyle değil insanların konser etkinliklerini düzenli olarak takip etme alışkanlığı edinmemeleri veya sanatı ihtiyaç haline getirememeleri nedeniyle oluştuğu düşünülmektedir.

c) İzleyicilerin %72’si kendilerinin ve yakınlarının Konservatuvar eğitimi almasını istemekte, geriye kalanlar da olabileceğini belirterek tamamına yakını bu eğitime sıcak bakmaktadır. Ancak bu isteğin, sözü edilen kurumlarda eğitim almayı tercih etmeye yani aday sayısına yansımadağı bilinmektedir. Bunun, evrensel sanat müziğinin toplumsal yaşantıya katılamaması ve sonuç olarak müzik alanının meslekî yönden fazla ilgi görmemesi sebebiyle olduğu düşünülmektedir.

d) Araştırmaya Bursa’da katılan izleyicilerin %61’i şehirlerindeki opera ve bale etkinliklerinin “yetersiz” olduğunu belirtirken Mersin’de opera bale kurumu olması nedeniyle bu olumsuz kanaat, %26’ya düşmektedir. Ayrıca Bursa’da böyle bir kuruma ve bu tür etkinliklerin sunumuna ilişkin talep yoğun olarak dile getirilmektedir.

e) İzleyicilerin Bursa’da %40’ı Mersin’de %30’u hiç bale temsili izlemediklerini, yaklaşık %20’si de sadece bir defa izlediklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan Bursa’da klasik bale izlediğini

belirten izleyicilerin %23'ü şehirdeki bale kurumunda izlediğini öne sürmüşlerdir. Oysa Bursa'da böyle bir kurum bulunmamakta, dolayısıyla izleyicilerin özel kurs merkezlerinin yaptığı gösterileri opera bale kurumu olarak değerlendirdikleri, bu sanat kurumlarını tanımadıkları anlaşılmaktadır.

3- Araştırmaya katılan izleyicilerin sahneye konan Fındıkkıran temsiline ilişkin görüşleri incelendiğinde;

a) İzleyicilerin %85'i sahneye konan *Fındıkkıran* bale temsilini beğendiğini, kalan kısmı ise "kısmen" beğendiğini belirtmiş, böylece etkinliğin tüm izleyiciler tarafından ilgi çektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca izleyicilerin tamamına yakını yeniden böyle bir etkinliği izlemek istediklerini belirtmişlerdir. Yine izleyicilerin Bursa'da %75'i, Mersin'de %62'si bu tür etkinliklerin daha sık olması dileğinde bulunmuş, %30'u da temsili harika ve ilgi çekici bulmuşlardır.

b) İzleyicilerin yarısı temsil sırasında en çok "dans ve müzik uyumu"ndan etkilendiğini belirtirken, üçte biri kendilerini hikâyenin içinde hissettiğini ifade ederek duygularını açıklamışlardır.

c) İzleyicilerin yaklaşık %70'i temsil sırasında sahnede olabilme ve sanatla uğraşabilme isteğine ilişkin duygularını dile getirmişlerdir.

4- Araştırmaya katılan izleyicilerin Türkiye'deki evrensel sanat müziği ile opera ve bale etkinliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde;

a) Araştırmaya Bursa'da katılan izleyiciler ilk iki tercihlerinde %60 oranında şehirlerinde bir opera bale kurumu olması gerektiğini, yarısı da yılda birkaç kez bale temsili izlemek istediğini belirtmişlerdir. Mersin'de ise hem şehirde hem de üniversitede opera bale kurumları olmasına rağmen bu seçeneklere katılım yine yüksek oranlarda görülmüş ve bu kurumların varlığının önemi vurgulanmıştır.

b) İzleyiciler ilk iki tercihlerinde Bursa'da %65 oranında Türkiye'deki opera bale kurumlarının sayısal olarak artırılması gerektiğini,

yaklaşık %30 oranında da var olan kurumların da geliştirilmeye ihtiyaç duyduğunu belirtmişlerdir. Mersin’de ise daha az oranlarda olmasına rağmen “sayısal olarak çoğaltılmalı” cevabı öne çıkarken kurumların geliştirilmesi gerektiği seçeneği yine aynı oranda tercih edilmiştir.

Yukarıda ulaşılan sonuçlardan hareketle, konuyla ilgili olarak aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

1- Evrensel sanat müziği ve müzik sanatının en kapsamlı dalları olan opera ve bale eserlerini topluma tanıtmak ve sunmak, böylece toplumdaki bireyleri bu kültürden mahrum etmemek bir devlet politikası olarak ele alınmalıdır. Bu amaçla;

- a) Türkiye’deki büyükşehir konumunda olan tüm illerde senfoni orkestraları, opera ve bale kurumları yaygınlaştırılmalıdır.
- b) Halen faaliyetlerini sürdüren az sayıdaki kurumların eksikleri giderilmeli, çalışma ve konser/gösteri salonlarının yapılması veya tahsis edilmesi ile daha işlevsel hale getirilmelidir.
- c) TV kanallarında halkın eğitime yönelik açıklamalı evrensel sanat müziği konser ve temsillerine yer verilmelidir.

2- Evrensel sanat müziği ve müzik sanatının opera ve bale dallarında eğitim veren devlet konservatuvarlarının nicelik yerine nitelik açısından geliştirilmesi ve koşullarının iyileştirilmesi için tedbir alınmalıdır. Bu amaçla;

- a) Eğitimin yaparak yaşayarak yapılması ilkesinden hareketle, şehirlerinde senfoni orkestrası veya opera bale kurumları olan üniversitelerdeki devlet konservatuvarlarında da opera bale eğitimi veren programlar açılmalıdır.
- b) Müzik sanatına ilişkin programların faaliyette olduğu devlet konservatuvarlarının nitelikli sanatçı öğretim üyesi eksikleri tamamlanmalı, eğitim ortamı koşulları başta bina olmak üzere iyileştirilmelidir.

SUMMARY

Opera and ballet have a highly powerful expression combining visual and auditory elements like the charm of dance and the strong expression of literature as well as the effectiveness of music. The interest in these branches of art in Turkey goes back to the Ottoman Empire period and it is known that various opera performances were staged for large audiences especially in the 19th century.

The research has been applied on the audience of the classical ballet performance staged in Bursa and Mersin for the Project named "The effects of classical ballet on conservatory students and audiences" under Scientific Research Project organization of Uludag University. The audience of Tchaikovsky "Nutcracker" ballet performance have put forward their views and ideas about this performance in which Bursa and Mersin State Conservatory students took place and also about other similar facilities.

The survey has been used as means of data collecting because the research is a descriptive work in order to determine the situation. The following results were attained from the research which 85% of the audience participated:

- 1- When personal properties of the audience participating in the research were analyzed;
  - a) Approximately 2/3's of the audience are women, half in Bursa and more than half in Mersin are between ages 33 to 49. The low ratio of %20 youth which was expected to be higher is thought to be so due to the lack of such activities being familiar and the culture related to the topic.
  - b) The audience are members of different occupations among whom are %23, the highest number students, %17 teachers, %12 housewives and engineers, architects and health staff.
  - c) More than half of the audience were undergraduate degree and 1/4 high schools graduates. In addition %70 of the audience had no music education and those who had music education gained this culture at various music courses unprofessionally. To sum up, the ballet performance having been staged was presented to the audience who didn't have any music education professionally.
- 2- When the views of the audience taking part in the research about universal art music and opera and ballet were analyzed;

- a) Almost half of the audience mentioned that universal art music in their city is partly sufficient, %30 indicated that it is insufficient. Considering there is a symphony orchestra in Bursa, and an opera and ballet in Mersin, it is obvious that cultural and artistic facilities are much more insufficient in other cities where there are no such institutions.
  - b) Half of the audience reported that they had been to the facilities of the state conservatory in their town and think that it is succesful, the other approximate half mentioned that they hadn't been to these facilities. It has been thought that the reason is not being used to follow concerts regularly or that art is not considered as a need.
  - c) Almost all of the audience think it is a good idea to be trained at a conservatory.
  - d) While %61 of the people who attended the survey in Bursa think that opera and ballet facilities are insufficient, this negative comment is as low as %26 in Mersin, since there is an opera and ballet institution in that city. In addition, a demand for such an institution and similar facilites is highly reported in Bursa.
  - e) %40 of the audience in Bursa and %30 of the ones in Mersin declared that they had never been to a ballet performance before. About %20 reported having seen it only once.
- 3- When the views of the audience having taken part in the survey were analyzed;
- a) %85 of the audience mentioned that they had enjoyed the Nutcracker ballet performance, the rest stated that they partially liked it, therefore it has been found out that the facility attracted attention by all of the audience.
  - b) While half of the audience stated that they were mostly impressed by the harmony of dance and music during the performance, 1/3 expressed their emotions saying they felt themselves as part of the story.
  - c) About %79 of the audience mentioned their feelings as willingness to be on stage and to deal with art.
- 4- When the views of the audience having taken part in the survey about universal art music and opera ballet in Turkey were analyzed;

- a) The audience stated that there should be an opera ballet institution in the city in their first two choices, and half of them mentioned that they want to see a ballet performance a few times a year.
- b) 2/3 of the audience stated that the number of opera and ballet institutions in Turkey should be increased in their first two choices, about 30% mentioned that the already existing institutions should be improved.

Concerning the outcomes having been reached, the following suggestions have been put forward related to the subject.

- 1- The presentation and introduction of opera and ballet Works, to the public and therefore enabling the public to attain this culture should be considered as a state principle. Thus;
  - a) Symphony orchestras, opera and ballet institutions should be enhanced in big cities of Turkey.
  - b) The needs of the few number of institutions working should be fulfilled, constructions or the assignment of rehearsal and performance halls should be made more functional.
  - c) Explanatory universal art music concerts and performances should be broadcast on TV channels for informing the public.
- 2- Precautions should be taken in order to improve State Conservatories offering opera and ballet education and universal art music in terms of quality instead of quantity and to support them with better conditions. Hence;
  - a) Since education must be experiencing, programs serving opera and ballet education should be opened at State Conservatories of Universities which are located in cities where there are symphony orchestras or opera and ballet institutions.
  - b) Qualified teaching staff or academician needs of State Conservatories which offer programs related to the art of music should be fulfilled, their educational conditions, especially the buildings should be improved.

